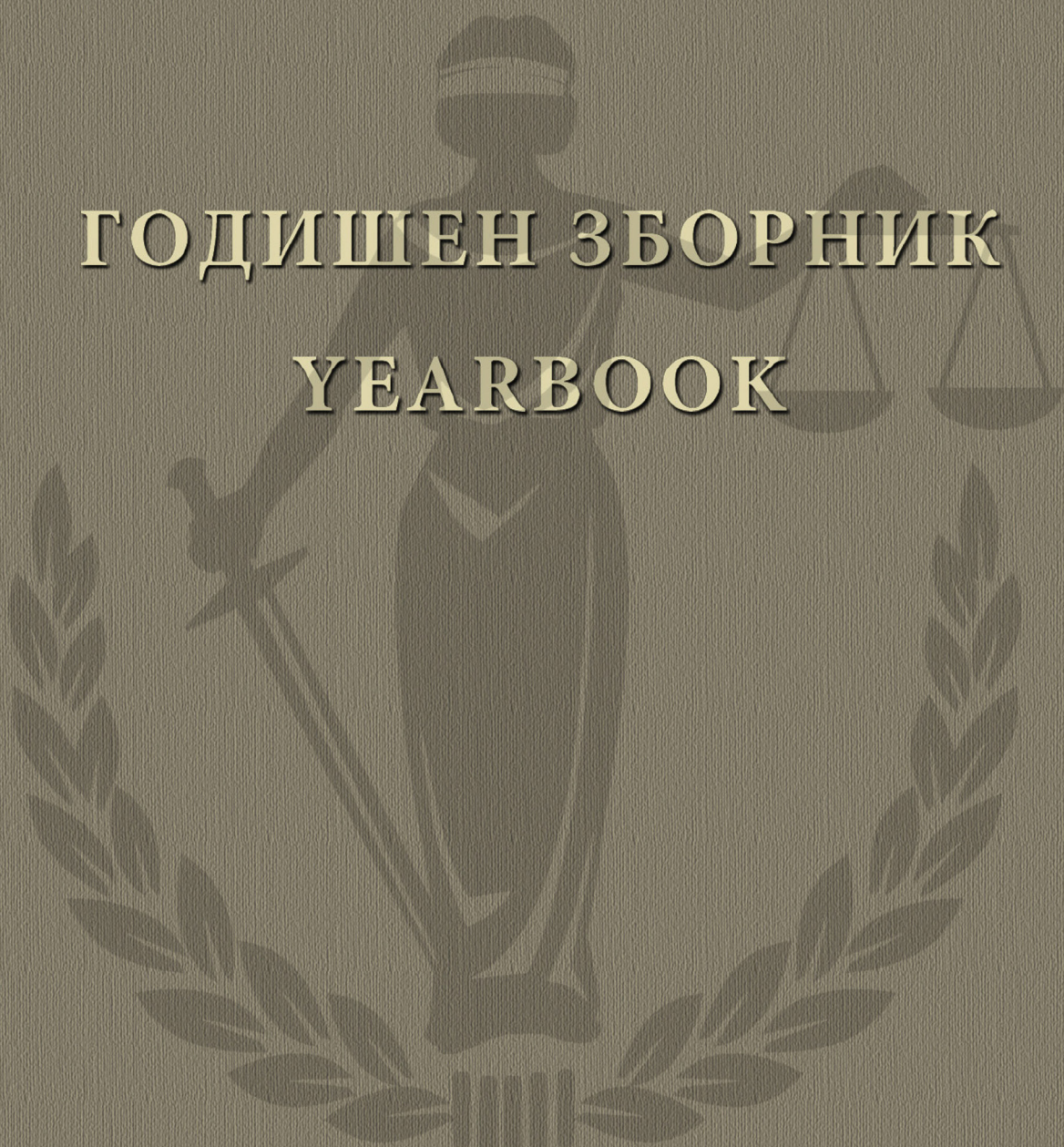

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-8713

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
YEARBOOK

ГОДИНА 9

VOLUME IX

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF LAW

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ**

ISSN 1857-8713

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2019**

**YEARBOOK
2019**

ГОДИНА 9

VOLUME IX

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF LAW**

За издавачот:

Проф. Д-р Олга Кошевалиска
For the publisher:
prof. Olga Koshevaliska, Ph.D

Издавачки совет

Проф. Д-р Блажо Боев
Проф. Д-р Лилјана Гудева – Колева
Проф. Д-р Јован Ананиев
Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D
prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D
prof. Jovan Ananiev,
Ph.D Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

Меѓународен програмски комитет

Проф. Д-р Јован Ананиев
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
проф. д-р Јадранка Денкова
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија
Проф. Д-р Жан Пол Ленер
Универзитет на Луксембург, Луксембург
Проф. Д-р Аленка Верболе
Универзитет на Љубљана, Словенија
Проф. Татјана Петровна Суспичина
Московска Правна Академија, Русија
Проф. Габриела Белова
Југозападен Универзитет
„Неофит Рилски“ - Бугарија

International Editorial Board

Prof. Jovan Ananiev, Ph. D
University Goce Delcev – Stip, Macedonia
Prof. Jadranka Denkova, Ph. D
University Goce Delcev – Stip, Macedonia
Prof. Jean Paul Lehnrs, Ph. D
University of Luxembourg, Luxembourg
Prof. Alenka Verbole, Ph. D
University of Ljubljana, Slovenia
Prof. Tatjana Petrovna Suspicina, Ph.D
Moscow State Law Academy, Russia
Prof. Gabriela Belova, Ph.D
South West University
“Neofit Rilski”, Bulgaria

Редакциски одбор

Проф. д-р Јован Ананиев
доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска
Доц. д-р Борка Тушевска

Editorial Staff

prof. Jovan Ananiev, Ph.D
Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Ass. Prof. Borka Tushevksa

Главен уредник

Проф. д-р Олга Кошевалиска

Managing editor

prof. Olga Koshevaliska, Ph.D

Одговорен уредник

Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian language)

Техничко уредување

Славе Димитров

Technical editor

Slave Dimitrov

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Правен факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п. фак 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul. “Krstе Misirkov” BB PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА :

ЃОРЃИЕВА Дијана и СТОИЛЕВА Зорица ДОКТРИНАТА ЗА ПРАВОСИЛНОСТ НА СУДСКИТЕ ОДЛУКИ ВО АНГЛО-АМЕРИКАНСКИОТ ПРАВЕН СИСТЕМ КАКО ПОСЕБЕН КОНЦЕПТ НА ПРЕКЛУЗИЈА	5
ЈОСИФОВИЌ Ивица РЕГУЛАТИВАТА 2017/1939 ЗА КАНЦЕЛАРИЈАТА НА ЕВРОПСКИОТ ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ: МЕЃУ ЗАСИЛЕНА СОРАБОТКА И ЕДНОГЛАСНОСТ	11
МАЈХОШЕВ Андон и БЕЛОВСКИ Војо ИЗВОРИ НА НА МЕДИУМСКОТО ПРАВО	23
МАКСИМОВА Елена и МАРОЛОВ Дејан ЕТИОЛОГИЈА НА ЖЕНСКОТО ПРЕСТАПНИШТВО	33
ПОП-АРСОВ Петар ЖЕНИТЕ ВО ПОЛИТИКАТА	47
САВЕСКИ Дејан ПРАВНИ АКТИ, МАТЕРИЈАЛНИ ДЕЈСТВИЈА И ПРОПУШТАЊЕ КАКО ПРЕДМЕТ ВО ПОСТАПКАТА ЗА ЗАШТИТА НА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ПРЕД УСТАВНИОТ СУД НА МАКЕДОНИЈА И ВО СПОРЕДБЕНОТО ПРАВО	61
ТОДОРОВА Билјана, СТОЈАНОВСКИ Страшко и ДЕНКОВА Јадранка СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА НА ЖРТВИ НА СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО И СТАВОВИ НА ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ	77

**РЕГУЛАТИВАТА 2017/1939 ЗА КАНЦЕЛАРИЈАТА НА ЕВРОПСКИОТ ЈАВЕН
ОБВИНИТЕЛ: МЕЃУ ЗАСИЛЕНА СОРАБОТКА И ЕДНОГЛАСНОСТ**

Апстракт: Трудот претставува продолжение на претходно објавениот труд за Годишникот на Правниот факултет во Штип од 2017 година, а се однесува на воспоставувањето на Канцеларијата на Европскиот јавен обвинител (КЕЈО). Освен претходното објаснување на телата кои се задолжени за борба против финансискиот криминал, како и објаснувањето на членовите 85 и 86 од Договорот од Лисабон кои ја создаваат можноста за воспоставување на КЕЈО, трудот посебно се осврнува на анализа на Регулацијата 2017/1939 на Советот на Европската унија за воспоставување на КЕЈО засновано на засилена соработка. КЕЈО значително ќе биде зависно од националното право, не само поради тоа што обвинетите ќе бидат судени пред националните судови, туку бидејќи Регулацијата вклучува ограничен број на правила за регулирање на истрагите и обвиненијата. Како прво Европско тело надлежно за усвојување на одлуки *vis-à-vis* поединците во кривичната област, КЕЈО претставува значителен напредок во кривичното право на ЕУ. Како што годишно се губат финансиските ресурси на ЕУ заради измама направена во сите држави-членки, се смета дека такво Европско тело надлежно да истражува такво незаконско однесување е повеќе од потребно. Бидејќи институцијата е предвидена да започне со работа од 2020 година, заклучокот упатува на одредени лични ставови од однос на идното функционирање на Канцеларијата.

Клучни зборови: *КЕЈО, Регулација, финансиски криминал, истраги, обвиненија*

JOSIFOVIK Ivica²

**THE REGULATION 2017/1939 FOR THE EUROPEAN PUBLIC PROSECUTOR'S OFFICE:
BETWEEN ENHANCED COOPERATION AND UNANIMITY**

Abstract: The paper is a continuation of the previously published paper for the Yearbook of the Faculty of Law in Stip from 2017, referring to the establishment of the European Public Prosecutor's Office (EPPO). In addition to the previous elaboration of bodies responsible for the fight against financial crime, as well as the elaboration of Articles 85 and 86 of the Treaty of Lisbon which created the possibility of establishing the EPPO, the paper specifically refers to the analysis of Regulation 2017/1939 of the Council of the European Union for the establishment of the EPPO based on enhanced cooperation. The EPPO shall significantly depend on national law, not only because the defendants shall be tried before national courts, but also because the Regulation includes limited number of rules for regulating the investigations and prosecutions. As a first European body competent to adopt decision *vis-à-vis* individuals in the criminal law area, the EPPO represents a significant progress in the EU's criminal law. As EU's financial resources are being annually lost due to fraud made in all member-states, it is considered that such European body competent to investigate such illegal conduct is more than needed. Because the institution is set to be operational from 2020, the conclusion points out certain personal views regarding the future functioning of the Office.

Key words: *EPPO, Regulation, financial crime, investigations, prosecution*

¹ Вонреден професор на Правен факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

² Associate professor at the Faculty of Law, University Goce Delcev – Stip

1. ОДГОВОР НА НЕКОЛКУ ПРЕТХОДНИ ПРАШАЊА³

Што е *Corpus Juris*? Оригиналниот модел на Европскиот јавен обвинител (ЕЈО) е вметнат во *Corpus Juris* студијата објавена во 1997 година.⁴ Студијата претстави сет на супранационални правила за можно создавање на Европско кривично право. Документот идентификува неколку кривични дела поврзани со измама на Европскиот буџет и воспоставува сеопфатна постапка за истрага и гонење на овие кривични дела, како и прашања на кривична одговорност и казни. Студијата ја дефинира измамата доста широко покривајќи трошење и земање од буџетот. За целите на истрагата, гонењето, судењето и казнувањето, според студијата територијата на држава-членка на ЕУ претставува единствена правна област и зависи од кривично-правните системи на државите-членки на ЕУ, додека кривичните дела ќе се процесираат преку националните судови. Идејата за ЕЈО била предмет и на предлогот на Европската комисија (ЕК) за време на меѓувладината конференција во Ница во 2000 година. ЕК подвлече дека постои фрагментација на Европското кривично право со фактот дека националните полициски и правосудни органи се овластени да дејствуваат само на својата територија и предложи улогата на ЕЈО да биде регулирана со одредби во Договорите и преку секундарна легислатива.

Што е ЕСБИ? Европската служба за борба против измамите е независен ентитет во рамки на ЕК која спроведува „административни истраги за кривични дела против финансиските интереси на ЕУ“,⁵ но „без влијание на надлежностите на државите-членки во покренувањето на кривични процедури“.⁶ ЕСБИ е надлежна за истражување на нелегалните активности спроведени од европските службеници и економските оператори кога е во прашање буџетот на ЕУ. Првата категорија се однесува на истраги во рамки на институциите на ЕУ, додека втората категорија покрива надворешни истраги. Оперативната активност на ЕСБИ е во блиска врска со кривичното законодавство, како и со националните полициски и судски власти.

Што е Европска правда? Европска правда е воспоставена во 2002 година со одлука на Советот за судска и полициска соработка, составена од судии, обвинители и полициски службеници од државите-членки, надлежни за зајакнување на борбата против сериозните форми на криминал.⁷ Воспоставувањето е инспирирано од потребата за заеднички и ефикасни мерки за забрзување и поедноставување на полициските и судски постапки во државите-членки, особено преку судската помош и екстрадицијата. Европска правда може да се смета како претходник на КЕЈО. Но, нејзините задачи, според одлуката на Советот, ја нагласуваат нејзината улога како олеснувач: да побара од националните власти (а) да преземат истрага или обвинение за специфични дела; (б) заедничка координација кога се соочуваат со прекугранични случаи; (в) да отстапат кога друга држава е во подобра позиција за спроведување на истраги или обвиненија, во случаи на конфликт на јурисдикции; и (г) да воспостават заеднички истражни тимови.

Исто така, прашањата за зајакнување на политиките против измамите во ЕУ во голема мера се оставени и на Судот на правдата на Европската унија (СПЕУ) преку неговата пракса. Според добро утврдената практика започнувајќи од *Greek Maize case*, Судот сметал дека државите-членки треба да ги штитат интересите на ЕУ на ист начин како и националните интереси.⁸

Во 2013 година, ЕК изготви нацрт-предлог за воспоставување на КЕЈО според членовите 85 и

³ Делот е разработен, во овој труд надополнет, и во: Јосифовиќ, И., (2017), „Европски јавен обвинител: потреба или нужност“ Годишен зборник на Правен факултет бр. 7, Штип.

⁴ Delmas-Marty, M., (1997), “*Corpus Juris: Introducing penal provisions for the purpose of the financial interests of the European Union*”, Paris, Economica.

⁵ European Commission. (1999). *Commission Decision 1999/352 of 28 April 1999 establishing the European Anti-fraud Office (OLAF)*, *Official Journal of the European Communities*, OJ L 136/20, 1999.

⁶ European Parliament, Council of the EU. (1999). *Regulation 1073/1999 of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 concerning investigations conducted by the European Anti-fraud Office (OLAF)*, *Official Journal of the European Communities*, OJ L 136/1, 1999.

⁷ Council of the EU. (2002). *Council Decision 2002/187/JHA of 28 February 2002 setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious crime*, *Official Journal of the European Communities*, OJ L 63/1, 2002, p. 1; изменета со *Council Decision 2003/659/JHA of 18 June 2003 amending Decision 2002/187/JHA setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious crime*, *Official Journal of the European Communities*, OJ L 245/44, 2003, и *Council Decision 2009/426/JHA of 16 December 2008 on the strengthening of EUROJUST and amending Decision 2002/187/JHA setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious crime*, OJ L 138/14, 2009.

⁸ Court of Justice, Judgment of the Court, Case C-68/88 *Commission v Greece*, 21 September 1989, paragraph 24.

86 од Договорот за функционирање на Европската унија (ДФЕУ)⁹, додека во 2017 година, Советот на ЕУ го воспостави ЕЈО како резултат на засилена соработка меѓу 17 држави-членки.¹⁰ КЕЈО ќе биде со седиште во Луксембург и се очекува да започне со работа во текот на 2020 година.

2. БОРБАТА НА ЕУ ПРОТИВ ФИНАНСИСКИОТ КРИМИНАЛ *VIS-À-VIS* КЕЈО

Повеќето од постоечките инструменти усвоени од ЕУ во борба против финансискиот криминал се хармонизирани на основа дека постои потреба од засилен одговор кон финансискиот криминал. Неодамнешни примери за легислативната активност на ЕУ во оваа област се Регулацијата и Директивата за злоупотреба на пазарот (РЗП и ДЗП)¹¹ засновани на членовите 83 и 114 од ДФЕУ, Петтата директива за перење пари¹² заснована на член 114 од ДФЕУ и Директивата за сузбивање на измамата против финансиските интереси на ЕУ¹³ (познатата PIF Directive - protection des intérêts financiers) заснована на членот 325 од ДФЕУ. Поради тоа, постои преклопување во правните извори, не само меѓу политиките на внатрешниот пазар на ЕУ и растечката важност на Областа на слобода, безбедност и правда (ОСБП), туку и поради надворешната димензија на ЕУ. Понатаму, режимот на санкции на ЕУ е изграден околу идејата за регулаторни овластувања кои вклучиваат разни актери и процеси и најчесто преку административни санкции отколку преку кривично право.

Дискусијата треба да се гледа и од општиот контекст на борбата на ЕУ против финансискиот криминал надвор од буџетот на ЕУ. На пример, PIF Директивата е значителен развој во еволуција на стратегијата на ЕУ против измамите. Сепак, слично како и Регулацијата за КЕЈО, објаснета подолу, опсегот на Директивата е ограничен само на измами сторени против финансиските интереси на ЕУ. Директивата аргументира дека рамката против измами од членот 325 од ДФЕУ е надолупнета со мерки на кривичното право на ЕУ за борба против нелегални активности, како перењето пари и корупција – иако не се специфични за заштита на финансиските интереси на ЕУ, сепак придонесуваат за нивна заштита.

Поради недостатокот од надлежност по прашањата од кривичното право на супранационално ниво, борбата против финансискиот криминал традиционално се одвива според членот 114 од ДФЕУ. Доколку се воспостави КЕЈО, според членот 86 од ДФЕУ, обвинителот ќе добие поголеми истражни овластувања во областа на финансискиот криминал. Како што е наведено во предлогот на ЕК за целите на членот 86 од ДФЕУ: „Обвинителот е надлежен за истрага, гонење и покренување на обвинение, по потреба во соработка со Европол, против сторители и соучесници на кривични дела против финансиските интереси на Унијата“.¹⁴

Додека РЗП се потпира на низа алатки, правилата за борба против измамите остануваат неизбежни. Во контекст на ЕУ, борбата против измамите и поврзаните активности секогаш предизвикуваат комплексна дебата за надлежностите на ЕУ. Се до стапувањето во сила на Договорот од Лисабон, ЕУ се борела со организираниот криминал преку поранешниот „трет столб“ и усвои бројни инструменти за борба против измамата. Членот 83 од ДФЕУ предвидува поголеми надлежности во кривичното право поврзано со преку-граничниот криминал. Сепак,

⁹ Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 2012.

¹⁰ На 3 април 2017 година, Белгија, Бугарија, Германија, Грција, Кипар, Литванија, Луксембург, Португалија, Романија, Словачка, Словенија, Финска, Франција, Хрватска, Чешка и Шпанија го известиле Европскиот парламент, Советот и Комисијата за нивната желба да воспостават засилена соработка заснована на нацрт-реглацијата од 2013 година.

¹¹ European Parliament, Council of the EU. (2014). *Regulation No. 596/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on market abuse (market abuse regulation) and repealing Directive 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directives 2003/124/EC, 2003/125/EC and 2004/72/EC*, OJ L 173, 2016; European Parliament, Council of the EU. (2014). *Directive 2014/57/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on criminal sanctions for market abuse (market abuse directive)*, OJ L 173, 2016.

¹² European Parliament, Council of the EU. (2018). *Directive 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU*, OJ L 156, 2018.

¹³ European Parliament, Council of the EU. (2017). *Directive 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law*, OJ L 198, 2017.

¹⁴ European Commission. (2013). *Proposal for a Council Regulation on the Establishment of the European Public Prosecutor's Office*, COM(2013) 534 final, 2013.

големите надлежности во внатрешниот пазар, како членот 114 од ДФЕУ, се и натаму важни во контекст на борбата со финансискиот криминал во ЕУ. Овие надлежности се важни во поглед на принципите на супрематија и директен ефект, како што членот 114 од ДФЕУ овозможува усвојување на регулативи, со тоа директно влијаејќи на граѓаните и законодавството во државите-членки.

Две работи треба да се разгледаат за прашањето дали ЕУ навистина има потреба од канцеларија која ќе гарантира заштита на нејзините финансиски интереси. Прво, во документот за проценка на влијанието, прикачен на Нацрт-Регулативата, ЕК аргументира дека голем износ од парите на ЕУ се губи или пренасочува поради измама (приближно од 500 милиони до 3 милијарди евра годишно).¹⁵ Второ, во изминативе години, се случија измени во областа на кривичното право. Сепак, постоечките инструменти кон кои националните органи може да се повикаат не се сметаат за соодветни во соочување со кривичните дела од PIF Директивата.

3. АНАЛИЗА НА ЧЛЕНОВИТЕ 85 И 86 И ЗАСИЛЕНАТА СОРАБОТКА¹⁶

Идејата за создавање на КЕЈО произлегува од широко дебатирањето и долгогодишниот проект во изминативе декади за сеопфатен режим на ЕУ против измамите. Сепак, 11 национални парламенти гласаа против предлогот во постапката по „жолта карта“.¹⁷ Врз основа на ова гласање, логично било да се активира механизмот на засилена соработка. Наместо тоа, ЕК ко задржа својот предлог неизменет и покрај фактот што процедурата на „жолта карта“ била употребена само два пати од нејзиното воведување во Договорите. Државите-членки повторно го усвоија нацртот со цел да се избегне такво ниво на сценарио за фрагментација. Како и да е, овие напори не можат да го спречат сценариото за засилена соработка, како што 17 држави-членки ја поднесоа нацрт-регулативата до Европскиот совет (ЕС). Бидејќи нема едногласност во ЕС, единствената можност за одржување на КЕЈО проектот е преку механизмот на засилена соработка. Кратко, класичниот поим на „засилена соработка“, според членот 20 и 329 од ДФЕУ, значи дека некои држави-членки, во овој случај најмалку девет држави-членки, може да продолжат со флексибилна интеграција. Концептот признава дека има простор за дејствување надвор од моделот на ЕУ и дека не сите држави-членки мора да се движат заедно, притоа почитувајќи се меѓусебно согласно принципот на лојалност од членот 4, став 3 од ДЕУ. Сепак, од перспектива на воспоставување на КЕЈО, постои загриженост околу канцеларијата која нуди само половично решение. Покрај се, која е функцијата на КЕЈО ако не се приклучи целата ЕУ?

Навистина, држави-членки како Велика Британија и Данска се веќе надвор од ОСБП, а Велика Британија веќе е во постапка на напуштање на ЕУ. Понатаму, држави-членки како Холандија и Шведска потенцираа дека нема да учествуваат за она што го сметаат за далекусежни надлежности на КЕЈО, вклучително и можноста од проширување на надлежностите за криминал кој не е поврзан со буџетот на ЕУ. Неодамна, Холандија го смени своето мислење и одлучи да учествува во создавањето на КЕЈО.

Идејата за КЕЈО предизвика дискусија во однос на нејзиниот статус и институционална поставеност, опсегот на надлежности, применливите правила на постапката и потенцијална организациска шема. Беа покренати прашања во поглед на достапноста до докази собрани од КЕЈО пред националните судови и судското преиспитување на преземените дејствија. Во оваа насока, членот 86 од ДФЕУ треба да се набљудува заедно со членот 85 во поглед на влијанието на Европска правда.

Најпрвин, членот 85, став 1 од ДФЕУ ја потврдува улогата на Европска правда во хоризонталната соработка во однос на зајакнување на координацијата и соработката меѓу националните истражни и обвинителски власти. Во овој контекст, Европскиот парламент (ЕП) и Советот преку регулативи

¹⁵ European Commission. (2013). *Commission Staff Working Document Executive Summary of the Impact Assessment Accompanying the document Proposal for a Council Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office*, COM(2013) 534 final, 2013.

¹⁶ Делот е разработен, во овој труд надополнет со одредбите на засилена соработка, и во: Јосифовиќ, И., (2018), „Европски јавен обвинител: Анализа на членовите 85 и 86 од Договорот за Функционирање на Европската унија“, Стручно списание Правник бр. 313.

¹⁷ Оваа процедура е предвидена според членот 12, точка б од ДЕУ според која националните парламенти на државите-членки може да се спротивстават на нацрт-легислатива на основ на принципот на субсидијаритет.

ќе ја утврдуваат структурата и задачите на Европска правда, како и вклученоста на ЕП и националните парламенти во евалуација на активностите на Европска правда. Членот 85, став 2 потенцира дека во судските гонења, без прејудиирање на членот 86, ќе се преземат формални акти на судска соработка од страна на компетентните национални власти.

Понатаму, членот 86 од ДФЕУ стипулира дека: „Во борбата против кривичните дела што влијаат врз финансиските интереси на Унијата, Советот, со регулативи донесени со посебна законодавна постапка, може да основа Европско јавно обвинителство од Европска правда. Советот постапува едногласно по добивање согласност од Европскиот парламент. Во отсуство на едногласност во Советот, група од најмалку девет држави-членки може да побара предлог-регулативата да се проследи до Европскиот совет. Во тој случај, привремено се прекинува постапката во Советот ... во случај на консензус, Европскиот совет, во период од четири месеци од привременото прекинување, го враќа предлогот назад до Советот за негово донесување.“

Прашања произлегуваат во однос на идната улога на Европска правда, како што фразата „од Европска правда“ предизвикува двосмисленост. Имајќи ја во предвид потенцијалната моќ во иницирање на кривичните истраги, Европска правда може да се трансформира во ЕЈО според членот 85, став 1 од ДФЕУ. Контрадикторно толкување може да резултира во исчезнување на Европска правда доколку надлежностите се доверат на целосно нова институција. Несигурноста во јазикот е со цел да се остави слободен маневарски простор за создавачите во однос на консензусот кој треба да се постигне за конечната перспектива на ЕЈО.

Во ставовите 2 и 3 од членот 86 се наведени надлежностите и одговорностите на КЕЈО. Но, одредбата која наведува дека КЕЈО „врши функција на обвинител во надлежните судови на државите-членки“ повторно остава простор за прашања. Прво, како КЕЈО ќе истражува ако не е дел од националните полициски власти? Второ, дали гонењето и изведувањето пред правдата значи започнување на случај, кој има потреба од санкција или пополнување на жалби? Трето, како ќе се собираат и проценуваат доказите и како ќе бидат заштитени правата на обвинетиот? Четврто, како ќе се утврдува судското испитување на КЕЈО (преку националните судови или со создавање на судски систем на ниво на ЕУ)? Од друга страна, членот 85, став 1 експлицитно се однесува на улогата на Европска правда во покренувањето на кривичните истраги против финансиските интереси на Унијата, со тоа покренувајќи го прашањето за надлежностите на КЕЈО и дали двете институции ќе се преклопат или ќе дејствуваат одвоено?

Главната надлежност на КЕЈО во борбата против криминалот кој ги нарушува финансиските интереси на ЕУ, според членот 86, упатува дека таквите кривични дела треба да бидат дефинирани во регулативата за време на нејзиното усвојување. Ставот 4 од членот 86 не упатува само на кривичните дела поврзани со финансиските интереси на ЕУ, туку и на можноста од проширување на овластувањата на КЕЈО да вклучи и сериозни кривични дела кои имаат прекугранична димензија, повторно со едногласно одлучување од ЕС по добивање на согласност од ЕП и по консултирање на ЕК, вклучително и согласноста од оние држави-членки кои немаат желба да бидат дел од зајакнатата соработка, со тоа повеќе и повеќе вжештувајќи го прашањето во однос на влијанието врз Европска правда. Како и да е, ако КЕЈО се воспостави преку зајакнатата соработка, најверојатно, нејзините надлежности ќе бидат ограничени на кривичните дела против финансиските интереси на ЕУ. Ваквата почетна рестрикција во опфатот на активностите на КЕЈО може да спречи евентуален конфликт со националните власти во утврдувањето на надлежностите.

И покрај правната основа за создавање на КЕЈО, сепак не се работи за целосна стандардна процедура од неколку причини. Прво, не постои обврска според договорот за создавање на КЕЈО, иако можноста е предвидена. Второ, не се работи за заедничка правна процедура која овозможува создавање на КЕЈО, туку за посебна процедура која според членот 289, став 2 од ДФЕУ, правниот акт се усвојува од една институција (Советот) со согласност на друга институција (ЕП), а не како што е случај во постапката на соодлучување. Трето, посебната правна постапка е отежната со фактот дека е потребна едногласност од Советот и дека секогаш ќе има држава-членка која ќе се противи на создавањето на КЕЈО, што значи дека, на крајот, секој предлог ќе се движи во насока на зајакнатата соработка.

4. РЕГУЛАТИВАТА 2017/1939 (СТРУКТУРА, НАДЛЕЖНОСТ, ФУНКЦИОНИРАЊЕ)

Според Регулацијата 2017/1939¹⁸, КЕЈО ќе биде тело на ЕУ со посебен правен субјективитет.¹⁹ КЕЈО е централизирана институција за одлучување на ЕУ со децентрализирана структура која истражува, гони и подигнува обвиненија за кривични дела против финансиските интереси на ЕУ.²⁰ Независно ќе ги спроведува своите активности согласно правата наведени во Повелбата за основните права на ЕУ и принципите на владеење на правото и пропорционалитет.²¹ КЕЈО има задача да дејствува во интерес на целата ЕУ и нема потреба да бара или добива насоки од било кое надворешно лице, било која држава-членка или институција, тело, канцеларија или агенција на Унијата.²² Понатаму, на КЕЈО му е дадена голема автономија во извршувањето на овластувањата за истраги и обвиненија, вклучително и овластувањето независно да иницира истраги, како и да преземе случај од домашните органи.²³ Извршните органи на државите-членки се обврзани да ја информираат КЕЈО за секоја преземена истрага во поглед на кривичните дела за кои КЕЈО може да ја извршува својата надлежност.

Во однос на организациската структура, КЕЈО ќе биде организирано како единствено тело со структура на две нивоа: Централна канцеларија и децентрализирано ниво. Централната канцеларија се состои од Колеџ, Постојани совети, Европски главен обвинител, заменик на Европскиот главен обвинител, Европски обвинители и Административен директор. Децентрализираното ниво се состои од Европски делегирани обвинители сместени во државите-членки кои функционираат како национални и како обвинители на КЕЈО.²⁴ Постојењето на ваква разноликост на индивидуи и тела крева загриженост околу вистинската централизација на одлучувањето. Ова е резултат на комплицираниот процес на преговори веднаш откако ЕК го поднесе предлогот за регулативата за КЕЈО. Во претходниот предлог на ЕК за КЕЈО не постоел ниту Колеџ на европски обвинители ниту Постојани совети.

Колеџот на КЕЈО, составен од Европскиот главен обвинител и Европски обвинител од секоја држава-членка, е одговорно за општ надзор над активностите на КЕЈО и обично мнозинство ќе одлучува за стратешките прашања со цел да обезбеди кохерентност, ефикасност и конзистентност во поглед на унифициран пристап на гонење низ целата ЕУ.²⁵ Постојаните совети, Европскиот главен обвинител (или еден од неговите заменици или делегиран европски обвинител) и двајца постојани членови треба да ги следат и насочуваат истрагите на Европските делегирани обвинители во преку-граничните случаи и да обезбедат имплементација на одлуките на Советот.²⁶ Европските обвинители, на барање на Постојаниот совет, ќе ги надгледуваат истрагите и гонењата преземени од Европските делегирани обвинители во своите држави-членки на потекло.²⁷

Европскиот главен обвинител, назначен од Советот на ЕУ со обично мнозинство и согласност од ЕП за мандат од 7 години без можност за повторен избор, ќе раководи со КЕЈОи ќе ја претставува институцијата *vis-à-vis* институциите на ЕУ, државите-членки и трети страни. Европските делегирани обвинители, на предлог на Европскиот главен обвинител и назначени

¹⁸ Council of the EU. (2017). *Council Regulation 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ("the EPPO")*, OJ L 283, 2017.

¹⁹ EPPO Regulation, article 3.

²⁰ Ibid, член 4.

²¹ Ibid, член 5.

²² Ibid, член 6, став 1.

²³ Ibid, член 25.

²⁴ Ibid, член 8.

²⁵ Ibid, член 9, став 2.

²⁶ Ibid, член 10. „Составот на Постојаните совети треба да се одреди во согласност со внатрешниот деловник на КЕЈО, во кој, меѓу другото, би требало да се дозволи Европски обвинител да биде член на повеќе од еден Постојан совет кога ова е соодветно за да се обезбеди, во мера која е можна, рамномерно работно оптеретување меѓу поединечни Европски обвинители.“ Ibid, точка 25.

²⁷ Ibid, член 12. „Европски обвинител од секоја држава-членка треба да се назначи во Колеџот. Тие треба да дејствуваат како контакт точки меѓу централната канцеларија и децентрализираното ниво во нивните држави-членки, олеснувајќи го функционирањето на КЕЈО како единствена канцеларија. Надзорниот европски обвинител, исто така, треба да провери дали сите насоки се во согласност со националното право и да го извести Постојаниот совет доколку тоа не е случај.“ Ibid, точка 28.

од Колеџот, дејствуваат во име на КЕЈО во нивните држави-членки со исти овластувања како и националните обвинители во поглед на истрагите, гонењата и подигнување на обвиненија до конечна пресуда. Постоечката шема предвидува назначување на двајца или повеќе Европски делегирани обвинители во секоја држава-членка. Административниот директор е одговорен за административни и буџетски прашања на КЕЈО.²⁸

Децентрализираната структура е раководена од Европските делегирани обвинители во секоја држава-членка. Во согласност со насоките на Постојаниот совет и под надзор на Европскиот обвинител назначен за тој Совет, Европските делегирани обвинители ја извршуваат „теренската работа“.²⁹ Ова го објаснува концептот на „двојна капа“: иако членовите од националните обвинителства се обврзани со нивната лојалност кон националните органи, тие исто така се дел и од КЕЈО³⁰ кои треба да се држат до насоките на Постојаниот совет кога се соочуваат со случаи за заштита на финансиските интереси на ЕУ.³¹

Бројни се придонесите од ваквата структурна поставеност на КЕЈО. Прво, од перспектива на суверенитетот, извршните органи кои се појавуваат пред националните судови се национални органи, а не супранационални тела. Фактот дека тие се водени, повеќе или помалку, од супранационални тела и мониторираани од Европскиот обвинител од нивната држава на потекло, не го менува фактот дека Европските делегирани обвинители се членови на националните правосудни органи. Второ, од политичка перспектива, државите-членки може да ги насочат своите грижи во поглед на имплементирање на активностите на КЕЈО во различни фази на централно ниво: во Колеџот – преку нивните Европски делегирани обвинители – и до Надзорниот европски обвинител. Трето, од процедурална перспектива, Европските делегирани обвинители се свесни за националните процедурални барања за продолжување на конкретен случај и имајќи предвид дека КЕЈО не обезбедува сеопфатно тело за правила на постапката, потребно е во повеќето случаи да се пристапи кон националното процесно право. Четврто, од економска перспектива, употребата на веќе постоечките национални обвинителства, „двојната капа“ го намалува економскиот удар кој ќе создаде целосно ново тело на ЕУ од обвинители кои дејствуваат во секоја држава-членка. Конечно, од практична национална перспектива, нема поголеми промени предизвикани од КЕЈО. Истото национално тело кое ги истражувало и гонело овие случаи во минатото ќе ги користи истите оластувања во иднина. Единствената значителна разлика е дека тие ќе добиваат насоки од тело на ЕУ, но под надзор на Европскиот обвинител во нивната држава.

Во моментов, како што е наведено во членот 86 од ДФЕУ, КЕЈО има надлежност само над заштитата на финансиските интереси на ЕУ. Фразата „акти кои влијаат на финансиските интереси“ упатува на ограничена надлежност на КЕЈО. Како и да е, крајниот опсег е далекусежен како што задачите на КЕЈО се да истражува, гони и подигнува обвиненија за сторителите на кривични дела против финансиските интереси на ЕУ во согласност со PIF Директивата која е неразделно поврзана со нив. Измама која влијае на финансиските интереси покрива сериозни кривични дела против ДДВ системот на ЕУ, како што се оние кои вклучуваат територија на две или повеќе држави-членки и вкупна штета од најмалку 10 милиони евра. Финансиските интереси на ЕУ, исто така, може да бидат оштетени или загрозени со перење пари, корупција и проневера.³²

Надлежноста *ratione materiae* покрива дополнителни кривични дела за кои се смета дека се поврзани со PIF Директивата, како што се кривичните дела наменети да предвидат материјални или правни средства за сторување кривични дела кои влијаат на финансиските интереси на ЕУ

²⁸ Ibid, членови 12-19.

²⁹ Ibid, член 5, став 3. „Истрагите на КЕЈО, по правило, треба да бидат спроведени од Европските делегирани обвинители во државите-членки. Тоа треба да се прави во согласност со оваа Регулатива додека, за прашања кои не се опфатени со оваа Регулатива, во согласност со националното право. Европските делегирани обвинители своите задачи треба да ги извршуваат под надзор над Надзорниот европски обвинител и под водство и насоки на надлежниот Постојан совет.“ Ibid, точка 30.

³⁰ „Европските делегирани обвинители треба да бидат составен дел од КЕЈО и како такви, кога спроведуваат истраги и гонење на кривични дела од надлежност на КЕЈО, тие треба да дајствуваат исклучиво во корист и во име на КЕЈО на територијата на својата држава.“ Ibid, точка 32.

³¹ „Европските делегирани обвинители треба да имаат обврска да ги следат насоките на Постојаните совети и Европските обвинители.“ Ibid, точка 34.

³² Ibid, член 22.

или да обезбедат профит.³³ Понатаму, КЕЈО може да истражува и гони кривични дела поврзани со организиран криминал (вклучително и членство во кривична организација, нејзино организирање или водење) доколку фокусот на таквата нелегална активност е да се сторат повреди на РИФ Директивата.³⁴ Крајно, надлежностите на КЕЈО вклучуваат и други сериозни кривични дела со преку-гранична димензија и влијаат на повеќе од една држава-членка, како што е тероризам, фалсификување, корупција, перење пари, организиран криминал и недозволена трговија со оружје, дрога и луѓе.

Во поглед на надлежноста *ratione loci* и *ratione personae*, КЕЈО е овластена да ги истражува и гони погоре наведените финансиски кривични дела: (а) кога се сторени целосно или делумно на територијата на една или повеќе држави-членки; (б) кога се сторени од државјанин на држава-членка под услов да има надлежност за вакви кривични дела кога се сторени надвор од нејзината државна територија; или (в) кога се сторени надвор од територијата на ЕУ од лице кое е предмет на Правилникот за персонал на КЕЈО или Условите за вработување во време на кривичното дело, под услов држава-членка да има надлежност за таквите кривични дела кога се сторени надвор од нејзината државна територија.³⁵

КЕЈО ќе постапува со истраги и гонења преку Европските делегирани обвинители од државите-членки на ЕУ каде што е фокусот на кривичната активност или, доколку се извршени неколку поврзани кривични дела од надлежност на КЕЈО, од државата-членка во која се сторени повеќето од кривичните дела.³⁶ Во борбата против финансискиот криминал, КЕЈО и надлежните национални органи треба меѓусебно да се поддржуваат и информираат во согласност со принципот на „искрена соработка“ од членот 4, став 3 од ДЕУ.³⁷ Сепак, надлежноста на КЕЈО оди подалеку од националниот обвинителски систем, Оттука, кога КЕЈО иницира или поттикнува истрага, автоматски предлага било какво национално дејствување за истото кривично однесување.

Како што КЕЈО ќе покренува обвиненија пред националните судови, неговата надлежност ќе биде дефинирана со упатување на кривичното право на државата-членка која ги инкриминира актите или пропустите кои влијаат на финансиските интереси на Унијата и одредува применливи санкции.³⁸ Во поглед на процесното право, Европските делегирани обвинители дејствуваат во согласност со Регулативата, додека по прашања кои не се опфатени со истата, во согласност со националното право.³⁹

КЕЈО може да соработува со државите-членки кои не се дел од проектот, со трети држави и меѓународни организации вклучително и работни аранжмани од техничка и/или оперативна природа со овие субјекти, особено во размена на стратешки информации и воспоставување канцеларии за врски со КЕЈО. Партнерството, исто така, може да вклучи и соработка со други тела, институции и агенции (ОЛАФ, Европол, Европска правда) за поддршка или надополнување на активностите на КЕЈО, како што е обезбедување информации, анализа, експертиза и оперативна поддршка.⁴⁰

Со цел да се задржи независноста на КЕЈО, Регулативата наметнува строга одговорност кон институциите на ЕУ и повикува на постојано потпирање на националното законодавство. Како институционални заштитни мерки, Регулативата бара КЕЈО годишно да дава извештај до ЕП и националните парламенти, како и до Советот и ЕК,⁴¹ овластувајќи го СПЕУ, по поднесена апликација од ЕП, Советот или ЕК, може да го разреши Европскиот обвинител во случај на сериозна повреда на службената положба.⁴²

³³ Ibid, точка 49.

³⁴ Ibid, точка 57.

³⁵ Ibid, член 23.

³⁶ Ibid, член 26.

³⁷ Ibid, член 5, став 6 и точка 14.

³⁸ Ibid, точка 63.

³⁹ Ibid, член 28 и точка 30.

⁴⁰ Ibid, членови 99-105.

⁴¹ Ibid, член 6, став 2.

⁴² Ibid, член 16, став 5.

Крајно, фер е да се напомене дека создавачите на ДФЕУ веројатно имаа во предвид проширување на надлежностите на КЕЈО за опфаќање и на други кривични дела. Членот 86, став 4 од ДФЕУ, специфично овозможува ЕС – со едногласна одлука – да ги прошири надлежностите на КЕЈО и да вклучи борба против сериозен криминал со преку-гранична димензија. Прашањето е: Кои кривични дела од финансиска природа треба да бидат предмет на КЕЈО? Разумен пристап по ова прашање е да се одреди кои кривични дела – во поширока смисла – се веќе предмет на хармонизација според членот 83, став 1 од ДФЕУ. Од формулацијата на оваа одредба, неколку области се потенцирани: перење пари, корупција и фалсификување. Пристапувајќи кон ова проширување само од перспектива на членот 83, став 1 од ДФЕУ може да се покаже како површно. Во оваа смисла, разумно толкување може да ги вклучи и оние случаи вклучени во кривичната хармонизација според членот 83, став 2 од ДФЕУ. Специфичен пример е погоре наведената РЗП која воведува кривични санкции за злоупотреба на пазарот и воспоставува елементи на кривични дела за манипулација на пазарот и нелегална трговија. Кога таквото однесување влијае на повеќе од една држава-членка се чини разумно за КЕЈО да побара надлежност. Значи, постојат три можни начини за проширување на надлежностите на КЕЈО: (а) оние области кои веќе се предмет на кривична хармонизација засновани на сериозен преку-граничен криминал; (б) оние случаи предмет на кривична хармонизација засновано на потребата од имплементирање на политика на ЕУ; и (в) оние случаи кои не се предмет на кривична хармонизација, но се регулирани со Правото на ЕУ и опфаќаат повеќе од една држава-членка.

5. ЗАКЛУЧОК

Правилата за воспоставување на КЕЈО и натаму остануваат предмет на дебата. Одредени одредби и натаму имаат потреба од разгледување и ревизија која ќе гарантира создавање на супранационална канцеларија посветена на правда и ефикасност. И покрај контроверзите и отворените прашања од членот 86 од ДФЕУ, проектот за КЕЈО е се поблиску до остварување. Оттука, КЕЈО е прво правосудно тело со директни овластувања *vis-à-vis* индивидуите одговорни за преку-гранични финансиски кривични дела.

КЕЈО и неговите приоритети се блиску поврзани со РЗП и PIF Директивата, како и со други мерки. Сега најголемиот предизвик за КЕЈО не е што ќе се случува во институциите на ЕУ, туку што ќе се случува на „теренот“. Од државите-членки зависи одлуката за иднината на КЕЈО. Настани како Брегзит и постојаното одложување на склучување на спогодба меѓу ЕУ и Велика Британија, како и националните чувства низ Европа, предвидуваат тешка иднина за воспоставувањето и функционирањето на КЕЈО, и покрај големата потреба за тоа. Наместо воспоставување на целосно ново тело со несигурна додадена вредност, особено ако бројот на држави-членки остане ограничен, може да биде посоодветно да се зајакнат постоечките инструменти и тела. Всушност, јасно е дека, со создавање на КЕЈО, некои држави-членки нема да учествуваат, барем во почетната фаза, иако учеството на што повеќе држави-членки е силно посакувано.

Повеќето од аргументите против иницијалниот предлог за КЕЈО се однесуваат на неточноста во бројките презентирани од ЕК, како и недостатокот од дополнителна вредност во истрагите на КЕЈО. Исто така, постоеја грижи дека воспоставувањето на КЕЈО може да има штетно влијание на постоечките актери и нивната идна соработка со државите-членки кои не се дел од КЕЈО. Без разлика на главниот аргумент презентирани од ЕК, Европска правда и Европол имаат општ мандат да ја забрзаат размената на информации и да ги координираат кривичните истраги и гонења, но имаат недостаток од можност за нивно независно иницирање. Според ЕК, дејствијата на националните правосудни органи остануваат бавни, со ниски просечни стапки на гонење и различни резултати од страна на државите-членки. Врз основа на овие факти, гонењето за измама во ЕУ може да не се смета за ефикасно и ефективно како што се бара со Договорите. Сепак, постои основен недостаток во КЕЈО. Од една страна, тешко е да се одвојат правилата за истраги и гонења на ниво на ЕУ, а од друга страна судењата на ниво на држава-членка. ЕК треба да разгледа други можности на поограничени мерки за постигнување на истите цели, како што е хармонизација на националните правила за гонење.

Понатаму, функционирањето на КЕЈО е карактеризирано со високо ниво на поврзаност меѓу Правото на ЕУ и националното право. Кривичните дела кои влијаат на финансиските интереси

на ЕУ се дефинираат со национални закони, кои се хармонизирани во ограничен опсег со РИФ Директивата. Од друга страна, постојаните разлики меѓу националните кривично-правни системи и потребата од хармонизација може да претставува дополнителна пречка за ефективност на активностите на КЕЈО. Но, ризикот од загрозување на ефективност на КЕЈО може да се спречи од СПЕУ со обезбедување на еднообразно толкување на Правото на ЕУ. Во овој поглед, ова ново тело претставува значителен развој во зајакнување на интернационализацијата на кривичната правда.

Утврдената структура на две слоја преку централно и децентрализирано ниво може да се вклопи во волјата на државите-членки за зачувување на нивниот суверенитет, но е спротивно на потребата за ефикасно и ефективно функционирање на КЕЈО. Оттука, во иднина може да биде потребно, како што тоа времето ќе го покаже, поедноставување на постоечката предвидена структура.

Конечно, истрагите и обвиненијата главно ќе бидат регулирани со националните закони и спроведени од Европските делегирани обвинители, додека само одлуките и клучните моменти се пренесени на супранационално ниво. Недостатокот од правила на ЕУ за материјалното и процесното кривично право ги прави активностите на КЕЈО зависни и ограничени од националните закони повеќе отколку што е потребно за едно тело кое има за цел да биде силно и ефикасно супранационално обвинителство.

Користена литература

- [1] Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, OJ C 326, 2012.
- [2] Council of the EU. (2002). *Council Decision 2002/187/JHA of 28 February 2002 setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious crime*, Official Journal of the European Communities, OJ L 63/1, 2002, p. 1; изменета со *Council Decision 2003/659/JHA of 18 June 2003 amending Decision 2002/187/JHA setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious crime*, Official Journal of the European Communities, OJ L 245/44, 2003, и *Council Decision 2009/426/JHA of 16 December 2008 on the strengthening of EUROJUST and amending Decision 2002/187/JHA setting up EUROJUST with a view to reinforcing the fight against serious crime*, OJ L 138/14, 2009.
- [3] Council of the EU. (2017). *Council Regulation 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ("the EPPO")*, OJ L 283, 2017
- [4] Court of Justice, Judgment of the Court, Case C-68/88 Commission v Greece, 21 September 1989.
- [5] Delmas-Marty, M., (1997), "Corpus Juris: Introducing penal provisions for the purpose of the financial interests of the European Union", Paris, Economica.
- [6] European Commission. (1999). *Commission Decision 1999/352 of 28 April 1999 establishing the European Anti-fraud Office (OLAF)*, Official Journal of the European Communities, OJ L 136/20, 1999.
- [7] European Commission. (2013). *Commission Staff Working Document Executive Summary of the Impact Assessment Accompanying the document Proposal for a Council Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office*, COM(2013) 534 final, 2013.
- [8] European Commission. (2013). *Proposal for a Council Regulation on the Establishment of the European Public Prosecutor's Office*, COM(2013) 534 final, 2013.
- [9] European Parliament, Council of the EU. (1999). *Regulation 1073/1999 of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 concerning investigations conducted by the European Anti-fraud Office (OLAF)*, Official Journal of the European Communities, OJ L 136/1, 1999.
- [10] European Parliament, Council of the EU. (2014). *Regulation No. 596/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on market abuse (market abuse regulation) and repealing Directive 2003/6/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directives 2003/124/EC, 203/125/EC and 2004/72/EC*, OJ L 173, 2016; European Parliament, Council of the EU. (2014). *Directive 2014/57/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on criminal sanctions for market abuse (market abuse directive)*, OJ L 173, 2016.

- [11] European Parliament, Council of the EU. (2017). *Directive 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law*, OJ L 198, 2017.
- [12] European Parliament, Council of the EU. (2018). *Directive 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU*, OJ L 156, 2018.
- [13] Јосифовиќ, И., (2018), „Европски јавен обвинител: Анализа на членовите 85 и 86 од Договорот за Функционирање на Европската унија“, Стручно списание Правник бр. 313.
- [14] Јосифовиќ, И., (2017), „Европски јавен обвинител: потреба или нужност“ Годишен зборник на Правен факултет бр. 7, Штип.